

Svetska nedelja dojenja od 28. septembra do 4. oktobra 2009. godine

„DOJENJE – SPASAVA ŽIVOT U KRIZNIM SITUACIJAMA. DA LI STE SPREMNI?“

Svetska nedelja dojenja je globalna kampanja koja se održava u oko 120 zemalja sveta, čiji je cilj da stvori i razvije društvenu svest o značaju i prednostima dojenja, da obezbedi podršku dojenju, a time i unapredi zaštitu zdravlja majke i deteta.

Zvanični datum Svetske nedelje dojenja na globalnom nivou je od 1. do 7. avgusta, ali se državama, organizacijama i institucijama predlaže da za obeležavanje i aktivnosti povodom Svetske nedelje dojenja izaberu najprikladnije događaje ili datume u njihovim zemljama.

U našoj zemlji, kao i u mnogim drugim zemljama, za datum obeležavanja Svetske nedelje dojenja izabrana je 40. nedelja u godini, zato što trudnoća traje četrdeset nedelja.

Ove godine Svetska nedelja dojenja na nacionalnom i lokalnom nivou u Republici Srbiji biće obeležena od 28. septembra do 4. oktobra 2009. godine.

Tema Svetske nedelje dojenja u 2009. godini je uloga koju dojenje ima u odgovoru na vanrednu, kriznu situaciju, tako da je slogan kampanje **„Dojenje – spasava život u kriznim situacijama. Da li ste spremni?“**

Zašto je dojenje majčinim mlekom od životne važnosti u vanrednim situacijama?

Nijedna sredina nije „imuna“ na vanredne situacije. Vanredne situacije mogu da se dese svuda na svetu. Bez obzira o kojoj se vanrednoj situaciji radi, počev od zemljotresa do konfliktne situacije, od poplava do pandemije gripa, priča je ista: dojenje spašava živote.

Ovde ćemo izneti nekoliko činjenica iz praktičnog iskustva kod vanrednih situacija:

- Deca su najosetljivija populaciona grupa u vanrednim situacijama – stopa mortaliteta kod dece može da poraste od 2 do 70 puta u odnosu na njenu prosečnu vrednost zahvaljujući pojavi dijareje, respiratornih bolesti i malnutricije.
- Dojenje je intervencija koja spašava živote i pruža zaštitu koja je najbolja kod najmlađe dece. Čak i u situaciji koja nije vanredna, bebe koje nisu dojene, starosti ispod dva meseca, šest puta su osetljivije na smrtni ishod od onih koje su dojile.

- Jedna petina neonatalne smrti može da se spreči ranim zapocinjanjem isključivog dojenja (dojenje u toku prvog sata). Da li možete da zamislite prednosti koje dojenje može da pruži u vanrednoj situaciji? Hajde da uzmemo na primer, najosetljiviju populaciju: novorođenice rođene u situaciji nesigurne sanitacije sa prljavom vodom, oskudnom hranom i bez skloništa. Ekstremni vremenski uslovi, oskudica u pružanju profesionalne medicinske pomoći i prevremeno rođenje povećavaju rizik još više. Kontakt koža sa kožom odmah nakon rođenja i zapocinjanje dojenja unutar prvog sata smanjuje smrtnost putem hranjenja i aktivne zaštite odojčadi i pomaže da se stabilizuje njegova/njena temperatura. Dojenje takođe redukuje rizik od postporodajne hemoragije kod majki – vodećeg uzroka smrti kod majki širom sveta.
- Tokom vanredne situacije, majke zahtevaju aktivnu podršku da nastavu da doje ili pak da ponovo uspostave prekinuto dojenje.
- Spremnost za vanredne situacije je od vitalnog značaja. Podrška dojenju u situaciji koja nije vanredna ojačava kapacitet majke da se izbori i u vanrednoj situaciji.

Tri najznačajna internacionalna dokumenta koja regulišu ovu oblast

- **Vodica za ishranu odojčadi i male dece kao odgovor u vanrednim situacijama:**
Globalna Strategija za ishranu odojčadi i male dece, koja je napravljena 2003. godine, govori o tome da:
„Odojčad i deca su među najvulnerabilnijim žrtvama prirodnih ili ljudskom aktivnošću izazvanih vanrednih situacija. Prekinuto dojenje i neodgovarajuća dopunska ishrana povećavaju rizik od malnutricije, bolesti i smrtnog ishoda. Nekontrolisana distribucija zamena za majčino mleko, na primer u skloništim, može da vodi do preranog i nepotrebnog prestanka sa dojenjem.”
- **Medunarodni kodeks koji reguliše marketing zamene za majčino mleko**, usvojen na Skupštini Svetske zdravstvene organizacije 1981. godine kao i sve relevantne rezolucije koje su usledile kasnije (zajedno nazvane kao „Kodeks”), sa ciljem da se zaštite majke/staratelji odojčadi koja se doje ili onih koja se ne doje, kao i male dece od komercijalnog uticaja na način ishrane. Sve odredbe Kodeksa se primenjuju u vanrednim situacijama. Rezolucija 47.5 (1994) specifično označava pitanje donacije zamena za majčino mleko, flašica i cucli u vanrednim situacijama.
- **Operativni vodica za ishranu odojčadi i male dece u vanrednim situacijama** osigurava ključne stavke pri pripremi i odgovoru na vanrednu situaciju. Ovaj operativni vodica zasniva se na vodećim principima SZO za ishranu odojčadi i male dece tokom vanrednih situacija, a integrisan

je i ugrađen u Kodeks kako bi odgovorio na naručite izazove koje vanredne situacije postavljaju pri implementaciji Kodeksa.

Izazovi za zaštitu i podršku dojenju u vanrednim situacijama

Mi znamo zašto je važno u vanrednim situacijama da imamo isplaniranu akciju putem vodica koju ćemo slediti. Ali izazov postoji kada se ona zaista desi, tj. kada je potrebno preduzeti akciju na licu mesta kako bi zaštitili i podržali dojenje u aktuelnoj vanrednoj situaciji.

Uticaj vanredne situacije na decu će biti pod uticajem preovladavajućeg načina ishrane u toj lokalnoj zajednici, zdravstvenog stanja majke i deteta, kao i stanja njihove uhranjenosti, dostupnih resursa i prirode humanitarnog odgovora.

Uobicajene zablude koje mogu uticati u vanrednim situacijama

Zabluda: „Pothranjene majke ne mogu dojiti .”

Cinjenica: Pothranjene majke mogu da doje. Umerena pothranjenost ima mali ili nikakav efekat na proizvodnju mleka. Takvim ženama je neophodno obezbediti dodatnu hranu, tečnost, kao i dodatak mikronutritijenata.

Rešenje: Nahraniti, podržati majku i ostaviti je da nahrani svoju bebu.

Zabluda: „Stres sprečava majku da proizvodi mleko.”

Cinjenica: Stres ne sprečava proizvodnju mleka ali može privremeno da ometa njegovo otpuštanje iz dojke prilikom podoja. Majke koje doje imaju niži nivo hormona stresa nego majke koje ne doje.

Rešenje: Napravite uslove za majke da imaju najmanje moguće stresa – zaštićena oblast, šator za majku i bebu, odvajanje od drugih žena, držati majke i bebe na okupu zajedno, slušati specijalne potrebe majke i biti siguran da deca doje kako bi protok mleka bio kontinuiran.

Zabluda: „Ako jedanput majka prekine da doji, ona ne može da ponovo uspostavi i nastavi dojenje.”

Cinjenica: Majka može da nastavi dojenje, tj. ne postoji vremensko ograničenje.

Rešenje: Ponuditi podršku za dojenje i ponovo uspostavljanje prekinutog dojenja.

Gradski zavod za javno zdravlje je koordinirao i realizovao zdravstveno promotivne aktivnosti povodom obeležavanja Svetske nedelje dojenja na teritoriji Beograda.

Domovi zdravlja su informisani o temi i sadržajima ovogodišnje Svetske nedelje dojenja uz dostavu elektronskog materijala koji obeležava ovaj znacajan datum.

Posebno znacajne aktivnosti na obeležavanju ovog datuma ostvarene su kroz rad telefonskog savetovališta „Halo beba“, ciji je jedan od ciljeva podrška majkama da isključivo doje svoju decu. Pored dva telefona, 24 casa svakog dana u mesecu (uključujući i subotu i nedelju i praznike), kroz rad u tri smene dežuraju iskusne više medicinske sestre iz beogradskih domova zdravlja. Među patronažnim i pedijatrijskim sestrama su izabrane one koje su, uz do sada pokazano dobro znanje, višestruko potvrđeno na svom radnom mestu, osposobljene i za vrlo visok nivo neophodnih veština komunikacije znacajnih za ovaj posao. U telefonskom savetovalištu „Halo beba“ u periodu obeležavanja Svetske nedelje dojenja odgovoreno je na 472 poziva ciji je razlog bio dojenje. Osim toga u istom periodu je odgovoreno je na 732 poziva iz drugih razloga (mešovita ishrana, problemi sa digestivnim traktom) gde su dežurne patronažne sestre u svim slucajevima savetovale isključivo dojenje kao najbolju hranu za novorođenu decu i odojcad. Savetovanje clanova porodice se obavljalo i preko sajta „Halo beba“. Dato je preko 100 odgovora putem imejla na pitanja roditelja u vezi sa dojenjem.